

Isojen toiveiden energiakasvi jäikin pelloille

Vapo sanoo irti viljelysopimuksia, kun ruokohelpi ei käykään kaupaksi.

Matti Huuskonen HS

ILOMANTSI. Elefanttien hautausmaa.

Niin Ilomantsin Iljansuota voisi luonnehtia: kehtaista korkeaa heinää, työmaateitä sekä talon kokoisia, osin sortuneita paaliryökköitä. Tuuli riuhtoo repaleisia suojamuoveja.

Heinä ja heinäpaalit ovat ruokohelpiä.

Se on energiakasvi, johon vielä jokin vuosi sitten asettivat suuria odotuksia niin Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT, energiayhtiö Vapo kuin moni viljelijäkin.

Totuus on osoittautunut toiseksi. Helpi aiheuttaa voimatoissa teknisiä ongelmia ja teettää parhaimmillaankin ylimääräistä työtä. Siksi se käy huonosti kaupaksi, vaikka on halvempaa kuin turve.

HELPEÄ viljeltiin viime vuonna alle 17 000 hehtaarella. Se on reilut puoli prosenttia Suomen käytössä olevasta maatalousmaasta. Vielä vaatimattomasti

mampi oli helven osuus Suomen energiantuotannosta.

Ylivoimaisesti suurin helvenkasvattaja on Vapo. Se viljelee helpeä käytöstä poistuneilla turvesoilla. Vapolla on lisäksi vielä toistaiseksi yli 700 helven sopimusviljelijää.

Vapo kasvatti helven viljelyalaa ja sopimusviljelijöidensä määrää rivakasti aina vuoteen 2008 asti. Sen jälkeen on tullu melkein yhtä ripeästi alaspäin.

ERTTISEN kylmää kyyti on ollut tänä vuonna. Vapolla on toimitussopimukset yhä yli 20 käyttäjän kanssa, mutta säännöllisenä ja tasaisena virtana helpeä menee tällä hetkellä vain Kuopion Energiaan ja Kainuun Voimaan.

Vapo on reagoinut käyttäjäkatoon panemalla myyntiin omia helpipelttojaan.

Yhtiö on myös sanonut irti tai jättänyt uusimatta joka toisen viljelysopimuksen. Irtisa-notuilla pelloilla helvenviljely saa jatkua vuoden 2013 loppuun, jolloin maataloustuotokausi vaihtuu uuteen.

Irtisanomiset ovat olleet kovaa paikka monelle helpeen luottaneelle viljelijälle. Ehkä vielä enemmän on kiukuttanut se, että viljelijät ovat joutuneet odottamaan rahojaan jopa kahdesta kolmeen vuotta:

Ilomantsin Iljansuolla odottaa kolmen vuoden helpisato. Fortumin Joensuun-voimalaan heinäpaaleja on liian kallit kuljettaa. Helpeä ostavia maatiojakin on vähän.

Vapo on yleensä maksanut teenotettava käyttäjä, Fortumin Joensuun-voimala, on 140 kilometrin päässä. Matka on aikaiseksi ja hakenut paalit viljelijältä.

"Heh. Onhan tässä joutunut suodattimena olemaan", Vappon viljelypääliikö Pasi Siironen naurahtaa vaisusti.

ILJANSUON paaleissa pilaantuu hiljalleen kolmen vuoden helpisato, kertoo viljelyvastava Merja Koponen. Huonoimpia, homehtumaan päässeitä paaleja on hänen mukaansa jouduttu kaivamaan koneella takaisin suohon.

Iljansuon erityisongelma on syrjäinen sijainti. Lähin var-

TAUSTA

Ilomantsissa valmistaudutaan torjunta-ainetaisteluun

RUOKOHELPI on 1,5–2 metriä korkea monivuotinen heinä. Se kasvaa pohjoisinta Suomea lukuun ottamatta luonnonvaraisena koko maassa.

Helven viljelykokeet alkoivat 1990-luvulla, kertoo tutkija Timo Lötjönen Maa- ja elintarviketalouden tutkimuslaitoksesta.

Silloin selvitettiin, voisiko helpi korvata koivuun sellun raaka-aineena. Testit onnistuivat, mutta yksikään sellutehdas ei ryhtynyt investoimaan helpeen.

2000-luvulla helpeä on kasvatettu poltettavaksi. Se menestyy turvemaiilla, kuten tuotannosta poistuneilla soilla. Monivuotisena kasvina se ei vaadi yhtä paljon työtä kuin vilja. Tämän takia helvestä ovat olleet kiinnostuneita paitsi turpeentuottaja Vapo, myös monet eläikekää lähestyvät viljelijät.

YMPÄRISTÖLLE helpi on erinomainen viljeltävä. Se sitoo ilmasta tehokkaasti hiiltä sekä varteensa että juolavehnmäisiin juurilinsa ja torjuu näin kasviuoneliimiötä. Tihedä, vuosikaudet paikoillaan pysyvä kasvusto taas

estää turpeen ja muiden maanainesten kulkeutumista vesiin. Helpiviljelmiä muutetaan uuteen käyttöön tehokkaimmin rikkaruohomyrkykky glyfosaatilla, jota käytetään myös muun muassa juolavehnmän torjuntaan.

Ilomantsin Iljansuolla on vielä turvetta jäljellä, ja Vapo tahtookin muuttaa tarpeettoman helpiviljelmänsä uudelleen turpeentuotantoalueeksi. Paikallisten pelkona ovat nyt glyfosaattiruiskutukset koko valtaval-

lun tuuhann jalkapallokentän kokoiselle helpialalle.

"Mitä vesistöille tapahtuu, jos glyfosaattia ruvetaan levittää maan tuollaisille alueille? Emme halua koekaniineiksi niin kuin Talvivaaran kaivoksen naapurit Kainuussa", sanoo Ilomantsin turvetuotantokriitikkojen kärkinimi, riistanutkija Tuire Nygrén.

"Glyfosaatti on normaali torjunta-aine. Selvittäme kuitenkin ympäristöviranomaisien kanssa, millä lailla viljelmän voi hävittää", Vapon viljelypääliikö Pasi Siironen lupaa.

Matti Huuskonen